

ĎALŠÍ DEŇ V NÁRUČÍ JAZYKA

MGR. IGOR VÁLEK

igor.valek@snk.sk
Slovenská národná knižnica
www.snk.sk

The paper reports on a scholarly conference *In the Embrace of Language*, which was held on 20th February 2025 marking International Mother Language Day under the auspices of the Ministry of Culture of the Slovak Republic. The third edition of the conference showed the importance of the Slovak language as a pillar of national identity and provided a platform for scholarly lectures, discussions and cultural performances aimed at supporting the protection, development and linguistic culture of the Slovak language. Speakers analysed its historical development and contemporary challenges and the event also featured an exhibition and publications highlighting language as a part of cultural heritage. The conference highlighted the need for systematic language education and support for language research institutions.

Keywords: events, conferences, *In the Embrace of Language*, Slovak language, linguistic culture, linguistics, cultural heritage, Ministry of Culture of the Slovak Republic

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky plne vníma dôležitosť národného jazyka ako jedného z pilierov národa a jeho zmysluplnej existencie. Aj preto vo štvrtok 20. februára 2025 usporiadalo už tretí ročník odbornej konferencie s nedvojznačným názvom *V náručí jazyka*.

Na úvod je vhodné pripomenúť, že aj v programovom vyhlásení tejto slovenskej vlády sa tvorcovia jednoznačne prihlásili k ochrane a rozvoju kvalitatívnej úrovne slovenského jazyka. Zaväzujú sa podporovať vedecké jazykovedné inštitúcie s cieľom zachovať pestrosť a originálne slová spisovného jazyka – a to nielen v spoločnosti ako takej, ale aj v oficiálnej komunikácii verejných inštitúcií. Systematická podpora je vždy vítaná a prínosná, a tak je zrejmé, že aj táto konferencia prispieva k prehĺbovaniu úrovne kultúry v oblasti materinského jazyka. Toto potrebné a zmysluplné podujatie sa konalo pri príležitosti Medzinárodného dňa materinského jazyka, ktorý si svet každoročne pripomína na základe vyhlásenia UNESCO. Tentoraz sa konferencia uskutočnila priamo na domácej pôde – v dvorane ministerstva na Námestí SNP v Bratislave. Voľba tohto priestoru sa ukázala ako vhodná z hľadiska dôstojného prostredia aj kapacitných možností.

Podujatie sa už tradične stalo miestom otvorenej diskusie zainteresovaných odborníkov – jazykovedcov, pedagógov a kultúrnych pracovníkov, zaoberajúcich sa minulosťou, súčasným postavením a budúcnosťou slovenského jazyka. Do diskusie sa zapojili aj bežní používatelia slovenčiny, ktorí si uvedomujú jej význam, prirodzenosť a potrebnosť ako základného piliera národného spoločenstva, štátnosti a rovnoprávnosti s inými národmi, ako aj širšie historické a spoločenské súvislosti a kontexty.

Hneď v úvode zaznela ľudová pieseň *Kopala studienku, pozerala do nej...*, ktorú zaspievali mladé speváčky z Detského folklórneho súboru Dolina. Na jej nápev bola zložená slovenská štátna hymna. Po chvíli dojímavého ticha nasledoval búrlivý potlesk. Potom konferenciu slávnostne otvorila ministerka kultúry Martina Šimkovičová, ktorá vo svojom príhovore zdôraznila dôležitosť ochrany materinského jazyka v dobe globalizácie, digitalizácie a rastúceho vplyvu cudzích jazykov. „Slovenčina je naším najcennejším kultúrnym dedičstvom. Je na nás, aby sme ju chránili, zveľadovali a odovzdali budúcim generáciám v jej plnej kráse,“ uviedla ministerka.

Súčasťou bohatého programu boli odborné prednášky a následné diskusie o histórii, vývine a často zložitom legislatívnom ukotvení slovenčiny. Histo-

rik Ján Bobák sa vo svojom zaujímavom príspevku venoval otázke uzákonenia slovenčiny ako štátneho jazyka po roku 1989. Zvláštnu pozornosť upriamil na neskorú jeseň 1990, keď sa koncom októbra polemika – z dnešného pohľadu až prekvapivo dramaticky – vyhrotila medzi prívržencami tzv. koaličného zákona a matičného zákona o štátnom jazyku.

Rozhľadený a do problematiky svojho času aktívne vstupujúci diplomat Emil Kuchár rozoberal jazykový zákon v kontexte medzinárodných dokumentov. Pripomenul viaceré peripetie súvisiace napríklad s používaním jazykov národnostných menšín a slovenčiny ako majoritného jazyka. Vysokoškolský profesor a ďalší historik medzi prednášajúcimi Martin Homza pútavo predstavil historické aspekty a nevyvrátiteľné dôkazy o formovaní slovenčiny ešte pred bernolákovskou kodifikáciou jazyka.

Neprehliadnuteľný bol aj tentoraz matičný vklad, ktorý obohatil odborný aj viacrozmernejší charakter podujatia. Šéfredaktor *Slovenských národných novín* Maroš Smolec priblížil vznik tohto prvého politické-

ho periodika, vychádzajúceho už v štúrovskej podobe slovenčiny. Pripomenul aj zásluhy Ľudovíta Štúra a dodal: „V roku 2025 si pripomíname dve dôležité výročia, ktoré súvisia so životom a dielom Ľudovíta Štúra, kodifikátora nášho spisovného jazyka. A to je 210 rokov od jeho narodenia a 180 rokov od vydania prvého čísla jeho *Slovenských národných novín* z 1. augusta 1845. Ale my v *Matici slovenskej* si pripomíname aj také menšie matičné výročie, a to 35 rokov od znovuoživenia vydávania SNN v matičnom vydavateľstve, ktoré začalo dňa 5. júna 1990.“

Riaditeľka Krajanského múzea Matice slovenskej Katarína Koňariková charakterizovala jazyk ako kultúrne dedičstvo dolnozemskej Slovákov a krajanov žijúcich v Bulharsku. Program obohatila aj prezentácia knižných publikácií Vydavateľstva Matice slovenskej, zameraných predovšetkým na jazykovednú problematiku. Súčasťou bola aj putovná výstava *Slovenské ženy v národnom hnutí*.

Búrlivý potlesk patrilo výnimočnej umelkyni Ide Rapaičovej po jej sugestívnom prednese vybraných častí *Proglasu* a poézie. Podujatie vhodne doplnil aj

ďalší kultúrny program v podobe slovenských ľudových piesní a tanečných vystúpení folklórneho súboru DFS Dolina.

So zadostučením možno konštatovať, že tretí ročník konferencie *V náručí jazyka* opakovane potvrdil, že je významnou platformou na otvorenú diskusiu o ochrane slovenského jazyka a o jeho rozvoji v dnešnej spoločnosti. Pozitívnu správou je, že Ministerstvo kultúry SR plánuje v tejto tradícii pokračovať aj v nasledujúcich rokoch. Po treťom ročníku možno toto podujatie už právom označiť za tradíciu. Za dôležité možno považovať aj to, že účastníci sa zhodli na potrebe systematickej podpory jazykovedných inštitúcií, jazykovej kultúry v médiách a školách, ako aj na dôležitosti výchovy k správne používaniu slovenčiny už od raného detstva. V duchu Štúrovej myšlienky: „*My chytili sme sa do služby ducha, a preto prejsť musíme cestu života trnistú...*“ – symbolicky umiestnenej s podobizňou veľikána v popredí sály – sa konferencia niesla v atmosfére zodpovednosti za ochranu a rozvoj slovenského jazyka.